

ZORMANOVÁ, Lucie a kol. 2017: Didaktika dospelých
Praha: Grada, 2017. 223 s. ISBN 978-80-271-0051-4.

Vzdelávanie v produktívnom veku zohráva v súčasnosti významné miesto. Predstavuje dôležitý determinant individuálneho ale i celospoločenského rozvoja, čo si vyžaduje sústavný rozvoj didaktickej teórie. V odbornej andragogickej literatúre sa stretávame často s rozličnou interpretáciou didaktických pojmov, časté anglicizmy bez poznania odborného, andragogického kontextu mnohokrát sťažujú dorozumievanie. Kategorizácia jednotlivých pojmov je potrebná nielen z hľadiska rozvoja teórie, ale aj z hľadiska tvorby koncepcií vzdelávania v praxi a kultúry odbornej komunikácie (Prusáková, 2005).

Publikácia Lucie Zormanovej *Didaktika dospelých* disponuje vysokou výpovednou hodnotou, nakoľko prináša ucelené poznatky v oblasti vzdelávania dospelých. Nadväzuje na všeobecnú didaktiku, psychológiu, filozofiu, prináša podnety na zamyslenie a ponúka čitateľovi spätnú väzbu vo forme úloh a otázok. Teoretické informácie sú aplikované na modelové situácie, ktoré pomáhajú porozumieť daného obsahu.

Monografia je členená do šesťnástich kapitol, obsahuje úvod, záver a použitú literatúru. V úvode autorka podčiarkuje význam a hlavný motív k spracovaniu problematiky didaktiky dospelých a taktiež interdisciplinárny prístup v jej riešení. Vytýčuje si a formuluje základné ciele monografie.

Prvá kapitola pod názvom *Didaktika dospelých* je obsahovo zameraná na pojem a predmet didaktiky. V podkapitolách analyzuje historický vývoj didaktiky od antiky až po 20. storočie, osobitnú pozornosť venuje významným osobnostiam súčasnej českej didaktiky. V časti všeobecná a špeciálna didaktika prináša charakteristiky odborových a predmetových didaktík v historickom kontexte. Venuje sa andragogickej didaktike a trojdimenzionálnemu modelu výučby dospelých od Mužíka (2005).

V druhej kapitole *Vzdelávanie dospelých* autorka prináša pohľad na celoživotné učenie, vymedzuje pojem celoživotné vzdelávanie, funkcie vzdelávania dospelých a jeho historický vývoj. Dôraz kladie na vzdelávanie dospelých v Európe, účasť dospelých v celoživotnom vzdelávaní, programy pre dosiahnutie nižšieho a vyššieho sekundárneho vzdelania a alternatívne formy štúdií na vysokých školách. Ďalej sa venuje typom ďalšieho vzdelávania a záujmovému vzdelávaniu dospelých s akcentom na obsah, typy, účastníkov a rozvoj v Českej republike z historického hľadiska. V podkapitole *Ďalšie profesijné vzdelávanie* analyzuje vzdelávanie na terciárnej úrovni, rekvalifikačné kurzy, podnikové vzdelávanie a taktiež jeho vývoj v Českej republike. Pozornosť venuje občianskemu vzdelávaniu, rodinnému vzdelávaniu

a aktuálnemu vzdelávaniu seniorov. V závere kapitoly charakterizuje sebvzdelávanie.

Tretia kapitola Špecifiká vzdelávania dospelých analyzuje dospelých vo vzdelávacom procese, motiváciu k vzdelávaniu a bariéry, pričom autorka vychádza z prieskumov v Českej republike (2009) realizovaných spoločnosťou Donath-Burson-Marsteller v spolupráci s Asociáciou vzdelávania dospelých ČR a spoločnosťou Factum Invenio. Zameriava sa na vybrané cieľové skupiny, najmä ženy, osoby so zdravotným postihnutím a sociálnym znevýhodnením a nezamestnaným. Osobitnú pozornosť venuje seniorom a inštitúciám, podieľajúcim sa na edukácii v senu.

Osobnosť vzdelávateľa dospelých je popísaná vo štvrtej kapitole, kde autorka analyzuje kompetencie vzdelávateľa dospelých, role učiteľa, vyučovací štýl učiteľa, typológiu osobnosti učiteľa a lektora.

Piata kapitola popisuje didaktický proces, vymedzuje základné pojmy, modely, typy a fázy výučby.

V časti Kurikulum je vymedzený pojem, teória kurikula a kľúčové kvalifikácie. Za významný prínos publikácie možno považovať popis Národnej sústavy kvalifikácií a Národnú sústavu povolání v ČR. Obsah výučby ilustruje autorka na konkrétnych učebných plánoch a vzdelávacích programoch vybraných študijných odborov.

Osobitná kapitola je venovaná cieľom výučby, s akcentom na funkcie a taxonómiu podľa Blooma a ich vlastnosti.

V ôsmej kapitole sú analyzované didaktické zásady, historický pohľad a vývoj. Autorka vymedzuje a charakterizuje didaktické princípy, odvolávajúc sa na vybraných odborníkov, venujúcich sa androdidaktike.

Rozsiahla časť publikácie je venovaná organizačným formám výučby. Podáva ucelený pohľad na klasifikáciu foriem výučby s konkrétnymi príkladmi z praxe a charakterizuje vybrané druhy, pričom ich člení na univerzálne a podľa osobnosti.

Metódy výučby, ako nevyhnutná súčasť vyučovacieho procesu, sú analyzované v desiatej kapitole. Autorka uvádza vybrané druhy klasifikácií najmä podľa Šeráka, Maňáka, Šveca a Mojžíška. Značný priestor venuje podrobnej charakteristike najpoužívanejších metód v praxi.

Jedenásta kapitola je venovaná učebným úlohám vo výučbe, parametrom, druhom a taxonómii podľa D. Tollingerovej.

Aktuálnej problematike e-learningu sa autorka venuje v dvanástej kapitole. Uvádza výhody a nevýhody dištančného štúdia, typy a historický exkurz. Prináša charakteristiku prostredia systému určeného k dištančnému vzdelávaniu, komunikácie v rámci dištančného štúdia, otázku vzdialenosti, hodnotenie priebehu a výsledkov. V závere kapitoly uvádza charakteristiky dobrého dištančného študijného textu, vymedzenie pôsobnosti tútora a úlohu

tutoriálu. Venuje pozornosť e-learningu na českých vysokých školách, kvalitu e-learningovej výučby na základe výsledkov výskumov a využitiu webinára.

V trinástej kapitole Didaktické prostriedky je uvedený ucelený pohľad na materiálne a nemateriálne didaktické prostriedky s akcentom na funkcie učebnice a využitie ICT (information and communication technology).

V kapitole Príprava učiteľa na výučbu autorka výstižne charakterizuje plánovanie výučby cez analýzu vzdelávacích potrieb, popisuje štruktúru a organizáciu výučby, stanovenie diagnostiky výsledkov výučby. Nasledujúca kapitola s názvom Evaluácia výučby sa venuje výsledkom a efektom vyučovacieho procesu, zameriava sa na vzťah výkonu lektora a evaluácie výučby, formám evaluácie a metódam zisťovania výsledkov vzdelávania z pohľadu výkonu študenta.

Posledná kapitola Problémové situácie vo vzdelávaní dospelých vymedzuje a charakterizuje problémy, ktoré sú časté pri vzdelávaní dospelých s dôrazom na prístupy účastníkov ku školeniu, ich špecifiká a možnosti riešenia, vychádzajúc z aktuálnej odbornej literatúry (Plamínek, 2014).

I keď je publikácia koncipovaná pomerne zoširoka a o zaradení niektorých problémových okruhov by sa dalo diskutovať, recenzovaná odborná publikácia predstavuje základný študijný materiál používaný pri absolvovaní povinných predmetov v rámci študijného programu andragogika. Významnou mierou prispieva k sprehladneniu problematiky didaktiky vzdelávania dospelých. Autorka v nej preukázala nielen vysokú odbornú erudovanosť v predmetnej oblasti, ale taktiež svoje skúsenosti a poznatky z oblasti vzdelávania dospelých. Publikácia významnou mierou prispieva k rozvoju vied o výchove, je určená a súčasne môže byť užitočná nielen pre andragógov, profesionálnych pracovníkov v sociálnej práci, zdravotníkov ale i študentov odborov, ktorých sa tematika dotýka.

Nie je jednoduché, predstaviť uvedenú publikáciu v celej šírke, pretože cenné poznanie, ktoré prináša musí čitateľ objaviť sám.

Petronela Lauková
Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava